

ІНСТИТУТ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ

КАФЕДРА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ

ПРОГРАМА

**навчальної дисципліни
для підготовки фахівців ступеня вищої освіти бакалавр**

за напрямом підготовки (6.030102) Психологія

галузі знань (0301) Соціально-політичні науки

**Київ
2017 рік**

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Левенець Анна Євгенівна, старший викладач кафедри практичної психології,
кандидат психологічних наук

Обговорено та схвалено вченою радою ІКВС

____.____.2017 року, протокол № ____

ВСТУП

Програму навчальної дисципліни «Психологія управління» розроблено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра за напрямом підготовки 6.030102 «Психологія».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є психологічні аспекти процесу керівництва різними видами спільної діяльності і міжособистісного спілкування в організаціях, тобто психологічні аспекти управлінських відносин.

Міждисциплінарні зв'язки:

Забезпечуючі дисципліни: соціальна психологія, загальна психологія, вступ до спеціальності, педагогіка, практикум з психології, педагогічна психологія.

Забезпечувані дисципліни: професійно-психологічна підготовка, психологія праці.

Програма навчальної дисципліни складається з таких розділів:

1. Теоретичні основи психології управління.
2. Психологія організації управління.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія управління» є розкриття психологічних закономірностей управлінської діяльності, що застосовуються при вирішенні проблеми управління організацією та її членами.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Психологія управління» є:

- психологічний аналіз діяльності фахівців-керівників;
- вивчення механізмів психічної регуляції праці в нормальних і екстремальних умовах;
- дослідження психічних особливостей лідерства;
- розробка психологічних рекомендацій з використання психологічних знань у процесі управління, у вирішенні конфліктів, зміні психологічного клімату в організаціях;
- вивчення процесів групового взаємодії;
- дослідження механізмів мотивації людини.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- закономірності керівництва: влада і особистий вплив керівника;
- закономірності стилів управління;
- прийняття управлінських рішень;
- психологію управління колективом;
- закономірності динаміки малої соціальної групи та її структуру, психологічні феномени у малих та великих соціальних групах;
- особливості ділового спілкування та шляхи врегулювання конфліктних ситуацій;

– специфіку статевої особливості членів колективу та їх урахування у професійній діяльності тощо.

вміти:

- аналізувати основні поняття та теоретичні положення психології управління;
- демонструвати практичні навички ділового спілкування, адекватного сприймання і здійснення ефективного психологічного впливу на членів групи, подолання труднощів у сфері спільної діяльності, розв'язання конфліктів;
- застосовувати методи психології управління в практичній діяльності, розробляти рекомендації щодо становлення і розвитку керівника, встановлювати ділові контакти,
- приймати адекватні управлінські рішення,
- ефективно керувати трудовим колективом.

На вивчення навчальної дисципліни «Психологія управління» заплановано 54 години 1,5 кредити ECTS.

2. Структура навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні основи психології управління

Тема 1.1. Психологія управління як наука

Поняття предмета психології управління. Відсутність єдиного розуміння предмета психології управління. Підходи до визначення предмета психології управління. Основні завдання психології управління. Зв'язок завдань і функцій психології управління. Види функцій: теоретико-пізнавальна, прогностична, інформаційна, соціально-психологічна, етнопсихологічна, гуманістична, прикладна та ін. Структура психології управління. Зв'язок структури із завданнями і функціями психології управління. Основні поняття психології управління: соціальне управління, керівник, менеджер, комунікативний потенціал керівника, організація, управлінська кар'єра, мотиваційна сфера керівника, стиль керівництва, управлінська діяльність, ділове спілкування, людський чинник та ін. Психологія управління як галузь психологічної науки. Міждисциплінарні зв'язки психології управління. Зв'язок психології управління із загальною психологією та іншими галузевими психологічними науками, такими як етнопсихологія, соціальна психологія, акмеологія, психологія кар'єри, інженерна психологія, психологія особистості, психологія творчості, вікова та педагогічна психологія, економічна психологія та психологія бізнесу, психологія праці та організаційна психологія, практична психологія. Зв'язок психології управління з філософією, соціологією, політологією, етикою. Психологія управління та економіка, управління, маркетинг, підприємницька діяльність.

Тема 1.2. Психологічний зміст функцій управління

Підходи до класифікацій функцій управління. Психологічні особливості планування. Поняття стратегічного та тактичного планування. Основні етапи розроблення та реалізації стратегії організації. Організація діяльності як функція управління. Специфіка організації діяльності в умовах формальних і неформальних взаємозв'язків, Соціально-психологічні способи координації і

регуляції керівником видів діяльності підлеглих. Соціально-психологічна функція. Регулювання процесів поведінки і дій робітників в організації, обміну інформацією, психологічної підтримки, особливостей ділового спілкування та ін. Психологічні особливості контролю в організації. Вимоги до ефективного контролю. Психологічні проблеми процесу та результату нововведень в організації. Подолання психологічних бар'єрів в процесі впровадження інновацій.

Тема 1.3. Авторитет і влада керівника організації

Поняття стилю керівництва в психології управління. Соціально-психологічні чинники стилів керівництва. Психологічні підходи до аналізу стилів керівництва. Підхід з позиції особистісних рис щодо стилю керівництва та лідерства (Кречмер, Шелдон, якості лідера). Поведінковий підхід до вивчення стилів керівництва. Ситуаційний підхід. Традиційна концепція управління: авторитарний, демократичний, ліберальний стилі керівництва. Новаторська концепція управління: "прихований" або "анонімний", "відкритий" ("видимий"), виконавчий, ініціативний та інші стилі керівництва. Поняття типу керівника в психології управління. Об'єктивні й суб'єктивні чинники, що впливають на формування типу керівника. Постать керівника в історії розвитку суспільства. Сучасні типи керівників (бюрократичні, конкуруючі, компромісні, "люди компанії", "гравці", "штабісти", "борці за справедливість", "імітатори" та ін.). Опорні й ажурні типи керівників за Ю. Красовським. Соціокультурний контекст типології керівників.

Тема 1.4. Психологічні особливості процесу прийняття керівником рішень

Підготовка й прийняття управлінських рішень. Делегування повноважень. Види управлінських рішень. Психологія діяльності керівника в процесі прийняття управлінських рішень. Методи індивідуального та групового прийняття рішень. Процес прийняття керівником рішення. Стратегія і тактика прийняття управлінського рішення в складних ситуаціях. Можливі типи стратегій. Ситуативна детермінанта в прийнятті управлінського рішення. Контроль виконання рішення. Індивідуальна та групова форми прийняття управлінських рішень. Види та типи управлінських рішень: програмовані, непрограмовані, інтуїтивні, раціональні, імпульсивні, врівноважені, рішення з ризиком, обережні, інертні. Основні етапи прийняття управлінських рішень. Усвідомлення керівником відповідальності за прийняте рішення. Специфіка прийняття керівником рішень на різних ієрархічних рівнях державної служби. Психологічні причини вад у прийнятті рішень керівником.

Тема 1.5. Психологічні аспекти організаційної та контролюючої діяльності керівника

Основні етапи процесу організації управлінського рішення: осмислення завдання, підбір виконавців, розподіл завдань між ними, інструктаж про порядок виконання. Делегування повноважень як раціональний спосіб організації управлінської праці. Основні правила делегування. Лінійні й штабні повноваження в управлінні організацією: по вертикалі та горизонталі. Типові причини нездатності керівників до делегування повноважень (за Ньюменом).

Психологічні бар'єри процесу делегування з боку підлеглих. Згуртованість колективу і керівника медичного закладу як умова і показник успіху організаторської діяльності керівника. Основні види регулюючих заходів при реалізації управлінського рішення керівника. Значення контролю у процесі управління як функції “зворотного зв'язку” при реалізації управлінського рішення. Види контролю в управлінській практиці керівника. Компоненти процесу контролю: облік, звітність, планування, регламентація, аналіз, розробка висновків і пропозицій. Недоліки контролю в сучасній практиці управління. Емоційні та мотиваційні особливості процесу контролю. Типи реагування особистості на контроль. Психологічні умови зняття негативного впливу контролю на особистість.

Розділ 2. Психологія організації управління

Тема 2.1. Сучасні теорії мотивації праці

Мотивація як функція управління. Теорії мотивації індивідів в організації: теорії потреб (К. Левін, Г. Мюррей, А. Маслоу, К. Алдерфер), двофакторна теорія мотивації Ф. Герцберга, біхевіористські теорії мотивації (Д.Б. Уотсон, М. Майер, Б.Ф.Скіннер), когнітивні теорії мотивації (Дж. Роттер, Л. Фестингер та ін.), теорія очікування В. Врума. Внутрішній і зовнішній боки мотивації людської поведінки в сфері управління. Мотив досягнення успіху і мотив уникнення невдачі (Д. Макклеланд, Д. Аткинсон, Х. Хекхаузен).

Тема 2.2. Психологія ділового спілкування

Комунікативна природа управління (Л. Орбан-Лембрик). Комунікація як соціально-психологічна функція управління; як інтегруюча складова, що забезпечує виконання інших функцій управління; як комунікативна структура організації. Соціально-психологічна характеристика ділового спілкування. Соціально-психологічна специфіка ділового спілкування в управлінській діяльності. Форми та типи управлінського спілкування. Ділове спілкування як засіб управлінського впливу. Соціально-психологічні чинники ефективності психологічного впливу керівника на підлеглих. Етнокультурна та етнопсихологічна детермінація управлінського спілкування. Психологія ведення ділових переговорів. Призначення, функції та види ділових переговорів. Стадії ведення переговорів. Психологічна, організаційна, змістовна та тактична підготовка переговорів. Психологічна характеристика власне переговорного етапу. Завершення переговорів та аналіз їх результатів.

Тема 2.3. Психологічні основи поведінки керівника в конфліктних ситуаціях

Поняття конфлікту в психології управління. Сутність психологічних механізмів конфліктів. Підходи до класифікації конфліктів в управлінні. Види конфліктів в організації. Основні джерела виникнення конфліктів в управлінні. Причини виникнення конфліктів, пов'язаних із психологічними особливостями учасників управлінського процесу. Форми перебігу конфлікту в організації. Форми поведінки учасників управлінського процесу в ситуації конфлікту. Типи поведінки людини в конфлікті (метод Томаса-Кілмена). Принципи та методи подолання конфліктів в управлінні. Роль керівника у вирішенні конфліктів

підлеглих. Формування прийняттого соціально-психологічного клімату в організації.

Тема 2.4. *Формування соціально-психологічного клімату організації*

Сприятливий соціально-психологічний клімат у колективах. Структура соціально-психологічного клімату за Б. Паригінім. Компоненти сприятливого соціально-психологічного клімату в медичному колективі. Об'єктивні і суб'єктивні показники сприятливого соціально-психологічного клімату в колективах. Фактори, що впливають на формування соціально-психологічного клімату, залежність дії цих факторів від різних чинників. Шляхи досягнення і вдосконалення сприятливого соціально-психологічного клімату в колективах.